

Uit Vrije Wil

Antwerpen
16 mei 2017
Evert Verhulp
verhulp@uva.nl

Cultuursector in Nederland

Verkenning 2016:

veel lage lonen, zzp'ers, weinig uren etc.

Advies 2017

Oplossingen:

Vergroten verdienvermogen

bevorderen van inkomen

organiseren van de sector

meer inzet op duurzaamheid

Met actoren en deeloplossingen

DIE STATUSSYMBOLE DER DEUTSCHEN

Unter 60 Statussymbolen wählte die Mehrheit der Befragten diese als "persönlich sehr erstrebenswert", Zustimmung in Prozent

1

GENÜGEND ZEIT FÜR SICH HABEN

Je besser die Ausbildung und je älter der Mensch, desto wertvoller wird für die Zeit für sich.

90%

2

EINEN UNBEFRISTETEN ARBEITSVERTRAG BESITZEN

Ein unbefristeteten Arbeitsvertrag wünschen sich fast alle - am wenigsten jedoch die Geringverdiener.

85%

3

KÖRPERLICH FIT SEIN

86 Prozent der Frauen strebt nach körperlicher Fitness. Bei den Männern sind es nur 82 Prozent.

84%

4

EIN EIGENES HAUS ODER EINE EIGENTUMSWOHNUNG BESITZEN

6

KINDER HABEN

79 Prozent der Ostdeutschen aber nur 72 Prozent der Westdeutschen finden eigenen Nachwuchs erstrebenswert.

73%

Das perfekte Leben

Die neuen Statussymbole sind nicht käuflich: Die Deutschen streben nach mehr Freizeit, Bildung und einem nachhaltigen Lebensstil

Beim Streben nach Status schauen die Deutschen verstärkt auf Dinge, die man sich mit Geld nicht kaufen kann. Für besonders erstrebenswert halten sie es etwa, Zeit für sich zu haben, körperlich fit zu sein oder viele Sprachen zu sprechen. Das ist das Ergebnis einer repräsentativen Online-Befragung der Berliner Strategieagentur Different, die der „Welt am Sonntag“ exklusiv vorliegt.

VON INGA MICHLER

„In vielen Bereichen ist eine Sättigung eingetreten“, sagt der Autor der Studie, Director Dirk Jehmlich/Trends & Innova-

tionen Jahren allerdings sei ihre Zahl „erheblich gewachsen“, berichtet Marketing-Vorstand Manuel Rehkopf. Zudem hätten Angehörige der Bewusstseinselite ganz gewichtigen Einfluss: „Dieses Segment ist besonders sprachmächtig und somit ein wichtiger Multiplikator“, sagt Rehkopf. Kein Wunder, dass die Bahn mit einzelnen Aktionen direkt auf diese Gruppe abzielt. Seit April bezieht der Konzern etwa den Strommix für sämtliche Bahncard-Kunden zu 100 Prozent aus regenerativen Energien. Man wolle glaubhaft zeigen, dass man es ernst meine mit der Verantwortung, sagt Rehkopf.

Unter den Top-10-Statussymbolen der Different-Rangliste lässt sich tatsächlich nur die Nummer vier mit Geld kaufen: das eigene Haus oder die Eigentums-

Vordergrund“, sagt auch Jehmlich.

Das heißt in den Augen des Gesellschaftsforschers aber nicht, dass die Menschen künftig unabhängig werden von materiellen Bedürfnissen. „Immaterielle Statussymbole stehen nicht im Widerspruch zu den Statusklassikern. Zeit zu haben, muss man sich leisten können. Auch Moral kann teuer sein“, sagt Jehmlich. „Menschen, die nach Ruhe und Selbstbestimmung streben, landen dann doch oft wieder beim Boot oder dem abgeschiedenen Ferienhaus. Jedes immaterielle Symbol benötigt ein Produkt, in dem es sich manifestiert. Und das ist die Chance fürs Marketing.“

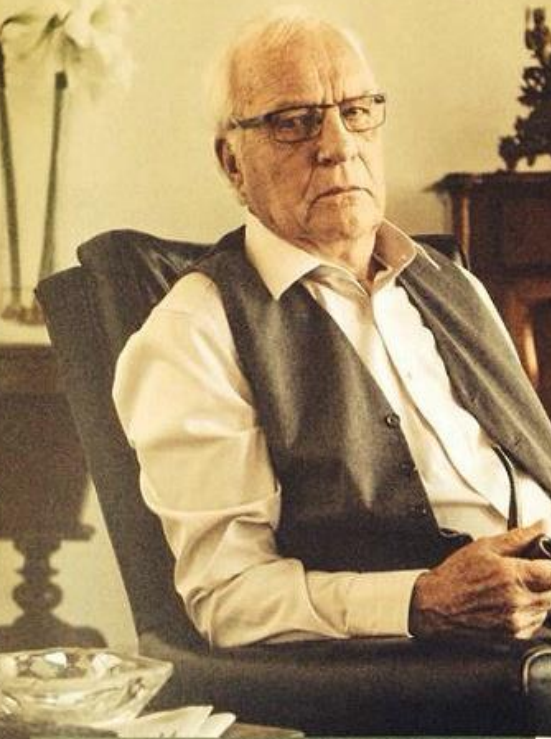
Davon ist auch die österreichische Markt- und Motivforscherin Helene Karzazin überzeugt. Der Wunsch nach po-

- Er zijn naar schatting 5,5 miljoen mensen in Nederland die vrijwilligerswerk verrichten. Exacte gegevens over het aantal vrijwilligers zijn echter lastig te geven omdat de cijfers per onderzoek wisselen. Volgens het CBS schommelt het aandeel mensen van vijftien jaar en ouder dat minimaal één keer per jaar vrijwilligerswerk doet in de periode 2012-2014 rond de 50 procent³⁹, maar in het tweejaarlijkse onderzoek Geven in Nederland lag dit aandeel in 2014 flink lager (37 procent) en daalt het sinds 2010⁴⁰. Ook het aantal uren dat mensen aan vrijwilligerswerk besteden, neemt volgens dit onderzoek af. Volgens het SCP verrichtte in 2012 en 2014 10 procent van de Nederlandse bevolking van twaalf jaar en ouder vrijwilligerswerk in de culturele sector.

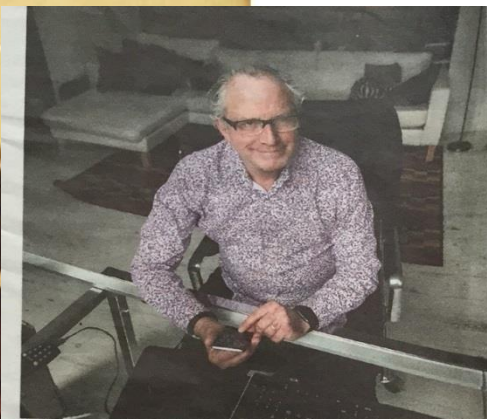
'Juli vorig jaar heeft Sophie hier voor het laatst gegeten.'

- ADRIE, OPA

Bij Van Doorne geloven we in mensen die op meerdere gebieden hun talenten ontwikkelen. Die brede ontwikkeling heb je iedere dag nodig. Want, juist waar interesse en vaardigheden elkaar kruisen, verbinden we krachten. Wij begrijpen dat je hier tijd in moet investeren en dat je daarvoor je vrienden en familie wat minder ziet.

Maar dan werk je wel bij Van Doorne.

Oprichter Tom Crouse van Vertroetel je Ouders. Rechts: begeleidster Brenda Frans speelt piano voor een cliënt.

Foto's Ton Koene, Aurélie Geurts

Handel in aandacht, waarom niet?

Iemand inhuren om piano te spelen voor je oude moeder? Betaalde aandacht voor je ouders wordt steeds gewoner, merkt het bedrijf Vertroetel je Ouders.

Door Jeroen Trommelen

Toen zeventien jaar geleden zijn vader op 90-jarige leeftijd overleed, hield ik manager Tom Crouse daarvan een 'heel slecht gevoel' over. Hij had zijn moeder meer moeten ontlasten en vond achteraf dat hij te kort was geschoten in aandacht en zorg.

Daar gaat me met m'n moeder niet weer gebeuren, nam hij zich voor. Toen zij licht demens werd, hield hij haar verhuizen van Utrecht naar zijn woonplaats Amsterdam en begeleidde haar naar dokters en andere medische zorg toen dat nodig was.

Moeder was nogal eigenzinnig, zegt hij. Ze had de pil van Dron, althans dat dacht ze, en een exubantie verklaring. Ze was vastbesloten de regie in de laatste fase van haar leven niet uit handen te geven en niet in een verpleeghuis terecht te komen. Dan nog liever dood. Maar een goede huisarts stelde haar gerust en toen het nodig was, verhuisde ze toch naar een verpleeghuis. Na enkele weken daar zei ze: 'Dood? Welnee zeg, het is hier met een hond!'

Maar de dementie werd erger; haar lacades brokkelden af en ze werd steeds pauerder, zegt de zoon. Dat maakte de omgang niet altijd makkelijk. Aan bingo en gezamenlijke uitjes deed moeder niet mee, maar de hobby's van vroeger kon ze ook niet meer uit zichzelf beoefenen. Zo werd erg lang. 'Terwijl ik wist hoe blij ze schuurt zingen bij de piano. Ik speel geen piano, maar Paul - achteraf onze eerste begeleider - kon dat wel.'

Daar was het begin van het bedrijf Vertroetel je Ouders. Crouse richtte het in 2009 op en bedient inmiddels een groot deel van Nederland met een soort luxezorg die het midden houdt tussen maatschappelijke begeleiding, aandacht en gezelschap. Met het afschaffen van verzorgingshuizen, de afhankelijkheid van thuiszorg en de toenemende vergrijping is dat een groeiende markt, waarop onder meer ook de organisaties Huur Een Dochter, Fleur de Dag, SeniorenStudent en Iemand Thuis actief zijn.

Vertroetel je Ouders bemiddelt tussen ouderen die persoonlijke hulp of gezelschap nodig hebben en mensen die dat kunnen bieden. Maar niet iedereen die graag ouderen begeleidt, komt daarvoor in aanmerking. Het potentiële gezelschap moet minstens lobo zijn opgeleid en wordt gescht extra in huis te hebben. Piano kunnen spelen bijvoorbeeld of mensen coachen, een vorm van kunst beoefenen of een verleden in de zorg hebben. Ook moeten ze kennis en ervaring hebben in de omgang met chronische aandoeningen zoals dementie.

Daar lijkt op dating tussen hoopgelederen, maar Crouse ontkent dat het een elitaire aangelegenheid is. 'Er zitten ook heel veel heel normale mensen tussen, hoor'.

De directeur leidt het bedrijf vanuit zijn eigen woonkamer thuis. Wie de organisatie belt, krijgt een ingehuurde doorschakeltelefooniste aan de lijn. De twaalf freelancecoördinatoren in de regio houden zelf contact met de bijna 400 freelancers die ouderen bezoeken of op de wachtlijst staan voor een klant. Op dit moment worden ruim 200 ouderen bediend.

Profiel

Vertroetel je Ouders
Bedrijf Vertroetel je Ouders
Waar Amsterdam
Sinds 2009
Aantal freelancers 400
Jaaromzet 600 duizend euro

Vroeger had je ook geen hondenuitlaatservice

'Het bestand varieert, maar er komen maandelijks meer cliënten bij dan er overlijden'. Een van de begeleiders is jazz-zangeres Brenda Frans die meerdere klanten gezelschap houdt. 'Zeker bij mensen met parkinson of alzheimer heb je met muziek geen woorden nodig om contact te maken', zegt ze. 'Ook met mijn eigen vader werkte dat zo. De laatste jaren spraken we steeds minder, maar waren er meer contact omdat we muziek hadden'. Bovendien is het een prettige tweede bron van inkomen. 'Op de arbeidsmarkt is

nu eenmaal niet veel vraag naar een jazz-zanger of muziekdocent, dus dat is mooi meegenomen'. Een uur gezelschap kost 29,50 euro, waarvan inclusief btw 24 euro naar de begeleider gaat. Is het een service voor de rijken? 'Mensen met alleen AOW zonder spaarpot kunnen het niet betalen, erkent de directeur. 'Maar ongeveer een derde van onze klanten betaalt het uit een persoonsgebonden budget, en dan speelt het inkomen geen rol'.

Vaak hebben ouderen al een indicatie om te worden opgenomen in een verpleeghuis, maar wil men dat zelf niet of probeert de familie het zo lang mogelijk te voorkomen. Dan kan een beeld bij dementie is de lichamelijke conditie vaak nog goed en is er weinig verpleegzorg of dagelijkse zorg nodig. Dan is er ruimte in het budget voor persoonlijke begeleiding, zoals om de partner te ontlasten.

Soms zijn het de ouderen zelf die betalen, maar meestal zijn het de kinderen. Het taboe op betaalde aandacht voor je ouders is aan het slijten, denkt Crouse, maar helemaal verdwenen is het niet. In de meest traditionele gezinnen wordt betaalde aandacht nog gezien als een vorm van falen. 'Klussen mogen wel betaald worden. Iemand inhuren voor wondverzorging of om de cv te onderhouden is prima. Maar aandacht kun je niet kopen, is de opvatting'.

Maar die houding sterft dus uit. De generatie babyboomers die nu oud wordt, heeft er in elk geval minder van. 'Die is meer gewend de dingen voor zichzelf te regelen. Vroeger had je ook geen hondenuitlaatservice of betaalde huiswerkbegeleiding. Die

vinden we nu ook heel gewoon. De markt zal de komende jaren zeker groeien'. De financiering hoeft geen probleem te zijn, denkt hij. 'We zitten met een generatie tachtig- en negentigjarigen die zuinig is geweest en vaak spaargeld heeft, maar het zichzelf moeilijk vindt geld uit te geven. Soms zie je dat kinderen de zorgkosten als het ware voorschieten. Dat komt later wel terug, redeneren ze dan.'

Voordat hij voor zijn eigen moeders gezelschap zocht en een markt ontdekte, had Crouse managementbannen bij bedrijven die computersystemen ontwerpen en installeren. Zijn kennis kwam van pas om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen, want zowel klanten als freelance werknemers betreden de werkvloer met een uitgebreide lijst van eisen, voorkeuren en verlangens.

Ook aan de klant worden eisen gesteld. 'Niet iedereen wil werken bij een kettingsroker en het is gebeurd dat een overigens perfecte match, strandde op drie honden aan de ene kant en een allergie voor honden aan de andere'.

'Samen de tuin doen, prima, maar ik ben geen tuinman', staat ook wel genoteerd. En soms kunnen begeleiding en overweg met beginnende mentee, weten ze, maar niet met anderen die dieper de weg kwijt zijn. Ook aan de klantenkant is er een nu kaart waar op voorkeuren kunnen worden aangegeven, zoals de bevestiging van een vreemde taal of het knien omgaan met een specifieke culturele achtergrond. Crouse: 'We weten niet met vraag en aanbod, maar op basis van behoeften.'

Bel DOG-OUT... voor als het baasje geen tijd heeft om te wandelen

“Tijd voor mam, tijd voor elkaar, tijd voor Mantelaar”

- SER 10/2016 werkende combinatie
- *De markt voor persoonlijke dienstverlening is een omvangrijke en groeiende markt. Te verwachten valt dat de vraag naar deze diensten ook in Nederland verder zal toenemen*

Trends in US GDP, profits, investment, and employment, 1995-2011

- Het Canadian Supreme Court overwoog in dit verband al in een arrest van 9 april 1987: *Work is one of the most fundamental aspects in a person's life, providing the individual with a means of financial support and, as importantly, a contributory role in society. A person's employment is an essential component of his or her sense of identity, self-worth and emotional well-being. Accordingly, the conditions in which a person works are highly significant in shaping the whole compendium of psychological, emotional and physical elements of a person's dignity and self respect.*

Wet vrijwilligerswerk

- *elke activiteit die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht, ten behoeve van één of meer personen, andere dan degene die de activiteit verricht, van een groep of organisatie of van de samenleving als geheel; die ingericht wordt door een organisatie anders dan het familie- of privéverband van degene die de activiteit verricht; en die niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie wordt verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een statutaire aanstelling*’.

Wat voegt een wet toe?

- Kern is dat het vrijwillig is. Of is dat in praktijk dan vaak niet zo?
- Welke onzekerheden probeert de wet op te lossen?
- Toch vooral dat soms van een arbeidsovereenkomst sprake is

Parallelen arbeidsmarkt/vrijwilligers

- Belangenloos?
- Onverplicht?
- Georganiseerd verband?

- Individualistischer? Studentenonderzoek

- Wel ‘meedoen’, maar juist in eigen kring en in eigen verkiezing.

FOKKE & SUKKE WERVEN VRIJWILLIGERS

RGT

Verkenning arbeidsmarktsector 2016

- De culturele sector is een aantrekkelijk werkdomein voor vrijwilligers. Omgekeerd zijn vrijwilligers van groot belang voor culturele instellingen. Bezuinigingen en een meer projectmatige werkwijze maken de inzet van vrijwilligers in toenemende mate nodig. Een aantal deelsectoren maakt daarom veel en steeds meer gebruik van vrijwilligers. Dit geldt bijvoorbeeld voor openbare bibliotheken en musea, maar ook voor theaters en poppodia. In openbare bibliotheken bestaat inmiddels de helft van de medewerkers uit vrijwilligers en in musea is de inzet van onbetaalde krachten (vrijwilligers en stagiairs) tussen 2005 en 2013 met 82 procent gestegen. Bij de theaters en poppodia is het aantal vrijwilligers in de periode 2005-2014 met 78 procent toegenomen en waren er in 2014 meer vrijwilligers dan werknemers actief. Voor de grote, en in sommige deelsectoren groeiende inzet van vrijwilligers in de culturele sector worden onder meer als verklaringen genoemd: meer beschikbare gepensioneerden en werklozen, toenemende belangstelling voor vrijwilligerswerk in de culturele sector, de introductie van nieuwe werkzaamheden/diensten en lagere budgetten van cultuurinstellingen. De groei van het aantal vrijwilligers kan erop wijzen dat zij betaalde krachten verdringen. Anderzijds kan de toename ook het gevolg zijn van de introductie van nieuwe werkzaamheden. Ook is het juist mede dankzij de inzet van vrijwilligers mogelijk bijvoorbeeld festivals (met bijbehorende werkgelegenheid) te organiseren.

conclusies

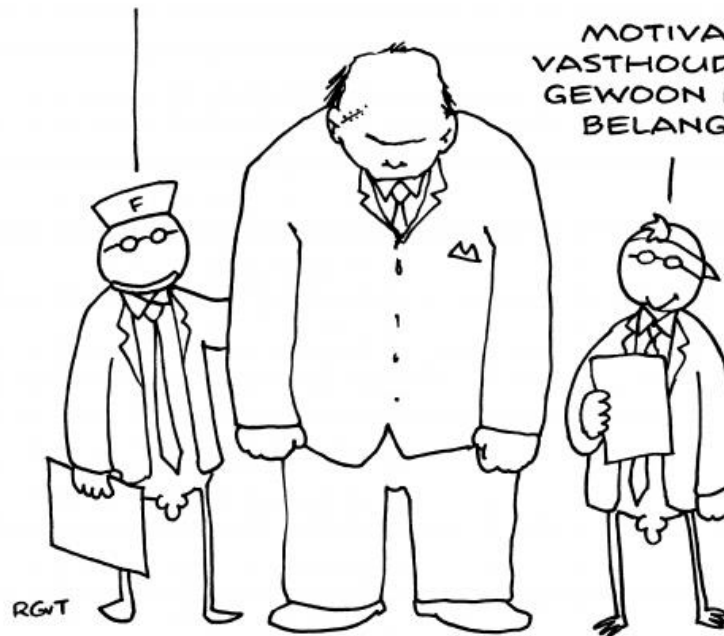
■ In bepaalde deelsectoren zoals musea, bibliotheken, theaters en poppodia neemt het aantal vrijwilligers toe; enerzijds kan dit te maken hebben met nieuwe, nog onbetaalde werkzaamheden waarvoor vrijwilligers worden ingezet; anderzijds kan dit een aanwijzing zijn dat in sommige deelsectoren verdringing van betaalde krachten plaatsvindt.

■ Er zijn signalen dat voor een aantal specifieke activiteiten meer dan voorheen gebruik wordt gemaakt van stagiairs en dat pas afgestudeerden via onbetaalde stages en werkervaringsplaatsen hun kansen op de arbeidsmarkt proberen te vergroten.

FOKKE & SOKKE HEBBEN EEN ZZP-ER IN DIENST

DIT IS FRED.
HIJ STUURT ONZE
VRIJWILLIGERS AAN

MOTIVATIE
VASTHOUDEN IS
GEWOON HEEL
BELANGIJK

conclusies:

- Vrijwilligerswerk is ook ontplooiing / zelfverwerkelijking etc.
- Concurrereert dus met reguliere arbeid; Is deels vervanging van betaalde arbeid
- Wordt vaak als echt werk gezien en ontwikkelt zich in vergelijkbare lijnen
- Draagt

I AM A VOLUNTEER

JUST THANK ME!